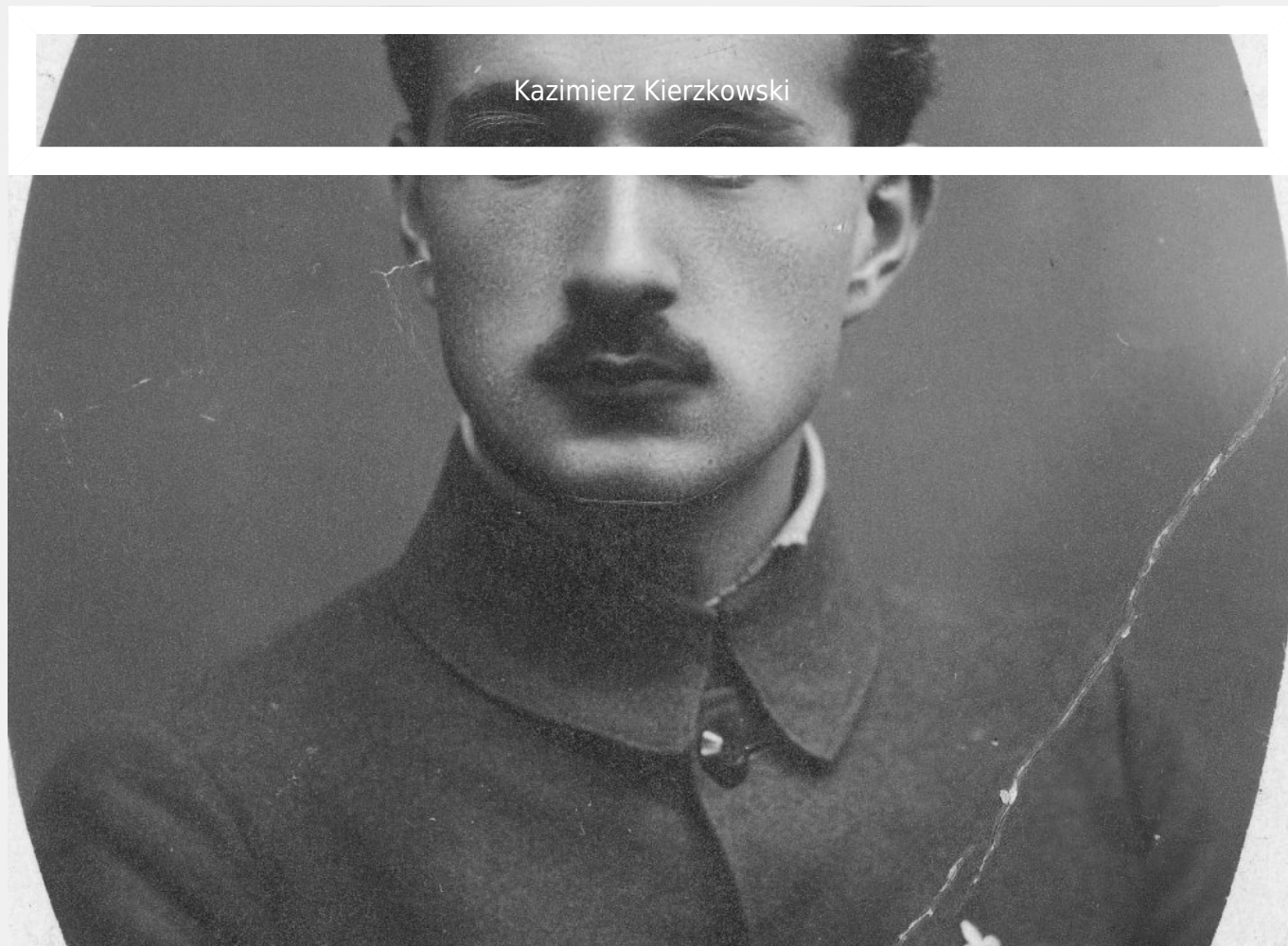

Wojna obronna 1939

<https://1wrzesnia39.pl/39p/biogramy/53275,Kazimierz-Kierzkowski.html>

2023-03-29, 17:56

Biografia

W legionach, dywersji i

konspiracji

Szybkie postępy wojsk niemieckich we wrześniu 1939 r. spowodowały, że przegrana biorących udział w wojnie regularnych oddziałów Wojska Polskiego wydawała się nieuchronna. Dla części walczących stało się jasne, że wraz z klęską na froncie rozpoczyna się walka podziemna. Jednym z głównych inicjatorów konspiracji niepodległościowej w Krakowie był major rezerwy Kazimierz Kierzkowski. Do roli, jaką odegrał we wrześniu 1939 r. prowadziła go cała wcześniejsza działalność.

Razem młodzi przyjaciele!

Kazimierz Kierzkowski urodził się 10 sierpnia 1890 r. w Międzyrzeczu Podlaskim, ale rodzina wkrótce przeniosiła się do Sosnowca. W Zagłębiu rozpoczął się szlak, którym Kierzkowski podążał przez całe życie – służba niepodległej Polsce. Już jako uczeń w Będzinie należał do Organizacji Młodzieży Narodowej i tajnej trójzaborowej organizacji Pet oraz brał aktywny udział w walce o polską szkołę pod zaborem rosyjskim. Podczas studiów na politechnice we Lwowie zaangażował się w działalność organizacji akademickiej „Zarzewie”. Jednocześnie był instruktorem drużyn młodzieży sokolej oraz współzałożycielem pierwszych drużyn skautowych we Lwowie i Zagłębiu. Sam należał do zastępu instruktorskiego Andrzeja Małkowskiego.

Działania te wiodły Kierzkowskiego w kierunku służby wojskowej. Najpierw został wprowadzony do Polskiego Związku Wojskowego i tajnej organizacji Armia Polska, powstałej z niepodległościowego odłamu Narodowej Demokracji. Wiosną 1911 r. otrzymał stopień podoficera i został przydzielony do sztabu tej organizacji. Po powstaniu Drużyn Strzeleckich prowadził z ich ramienia działalność wydawniczą, a swojej aktywności „strzeleckiej” nie przerwał nawet podczas studiów w Genewie.

Legionista i powstanie śląski

Wybuch Wielkiej Wojny oznaczał dla Kierzkowskiego walkę w jednostkach frontowych. Pełnił służbę oficerską w I Brygadzie Legionów Polskich, dosłużył się stopnia porucznika. Następnie odkomenderowano go do pracy w Polskiej Organizacji Wojskowej. Był jednym z inicjatorów powołania POW w Zagłębiu i objęcia działalnością POW terenu Śląska. Śląsk stał się zresztą jednym z obszarów jego aktywności, Kierzkowski należał do współorganizatorów akcji plebiscytowej i powstań śląskich. W pierwszym pełnił funkcję szefa sztabu powstańców, w kolejnych dwóch brał pośredni udział, zajmując się dostawami broni i organizowaniem akcji dywersyjnej na niemieckich tyłach. W tym czasie pełnił służbę w strukturach Wojska Polskiego, zajmujących się wywiadem i kontrwywiadem na odcinku zachodnim, okresowo kierował Wydziałem „Niemcy”.

Związek Strzelecki

31 grudnia 1922 r. na własną prośbę został przeniesiony, w stopniu majora, do rezerwy i rozpoczął pracę w Związku Strzeleckim. W latach 1923-1929 był komendantem głównym, a następnie członkiem honorowym i członkiem Rady Naczelnej organizacji. Jednym z pionierów i gorących propagatorów idei społecznej obrony państwa i przysposobienia wojskowego obywateli. Idee strzeleckie wiązał z rywalizacją sportową, zwłaszcza w zakresie strzelectwa i łucznictwa.

Angażował się również politycznie. Po przewrocie majowym współorganizował Związek Naprawy Rzeczypospolitej, a następnie został wiceprzewodniczącym Zjednoczenia Pracy Wsi i Miast, ugrupowania działającego w ramach sanacyjnego Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. W 1928 r. startując z list BBWR na Polesiu został wybrany do Sejmu. Po rozwiązaniu Sejmu w 1930 r. wycofał się z czynnego życia politycznego.

W przededniu wojny Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie znów zaczęły odgrywać w życiu Kierzkowskiego pierwszoplanową rolę. W 1936 r. objął funkcję Inspektora Terenowego przy Komendzie Okręgu Krakowskiego Związku Strzeleckiego z zadaniem przygotowania na obszarze Dowództwa Okręgu Korpusu nr V Kraków dywersji pozafrontowej na wypadek wojny. Wiosną 1939 przystąpił do tworzenia bazy przyszłej organizacji konspiracyjnej dla obrony Śląska. W czerwcu 1939 r. wszystkie te działania zostały podporządkowane szefowi Oddziału II sztabu Armii „Kraków”, a drużyny dywersyjne otrzymały zadania wojenne. Sam Kierzkowski po wybuchu wojny miał pozostać w Krakowie i stąd dowodzić dywersją pozafrontową.

Wrzesień '39 czyli kontynuacja

Wraz z wybuchem wojny przygotowywane struktury rozpoczęły działania, które z powodu szybkiego cofania się frontu na wschód nie mogły zostać należycie rozwinięte. Podczas spotkania w dniu 3 września dowódcy Okręgu Korpusu nr V gen. Aleksandra Narbutt-Łuczyńskiego z przejeżdżającym przez Kraków wojewodą śląskim Michałem Grażyńskim polecono Kierzkowskiemu dalsze pozostawanie w mieście i organizowanie opieki nad uchodźcami ze Śląska i Zagłębia. Jak relacjonuje Kazimierz Pluta-Czachowski: „Upoważniono go urzędowym pismem do wydawania rozkazodawstwa w stosunku do funkcjonariuszy państwowych, którzy znajdują się na tyłach niemieckich oraz do zwracania się do społeczeństwa o pomoc i współdziałanie”.

Kierzkowski od początku września współpracował z krakowskim środowiskiem działaczy społecznych. Wspólnie z Caritas i PCK prowadził akcję pomocy dla pojawiających się w Krakowie uciekinierów oraz dla zagrożonych działaczy krakowskich. Od połowy września, w oparciu o Przystosowanie Wojskowe, harcerstwo i siatkę ogniw Związku Strzeleckiego, zaczął przestawiać swoją pracę na działalność konspiracyjną.

20 września do ośrodka kierowanego przez Kierzkowskiego dołączył

jego przyjaciel podpułkownik Ludwik Muzyczka. Zdając relację ze swojej służby stwierdził: „Jesteśmy, my żołnierze, strzelcy, harcerze i powstańcy śląscy – bezpośrednimi spadkobiercami ostatniej polskiej konspiracji niepodległościowo-państwowej, prowadzonej przez POW. Naszym zatem obowiązkiem jest [...] znów uruchomić tę samą działalność”. Zauważył także, że akcja taka może się rozwijać jedynie w porozumieniu z władzami państwowymi. „Nie wiadomo, czy nie jest wyznaczony już dla stworzenia takiej działalności jakiś pełnomocnik Rządu RP. Póki się on nie »objawi« w jakiś sposób, należy wykorzystać obecne pełnomocnictwa ob. K. Kierzkowskiego i rozpocząć tę b. pilną służbę. Dziś, gdy stołeczna Warszawa jest jeszcze oblężona, przy czym nie wiadomo jak długo będzie trwać w walce, kto i w jakim stanie z niej wyjdzie, obowiązkiem Krakowa jest zastąpić ją w dziele konspiracyjnego związywania kraju i w organizowaniu konspiracyjnej walki z okupantem”.

W toku dyskusji narodziła się Organizacja Orła Białego – jedna z pierwszych organizacji konspiracyjnych w okupowanej Polsce, zasadzająca się na dotychczasowej dywersji pozafrontowej. Kierownictwo i formowanie organizacji powierzono Kazimierzowi Kierzkowskiemu (ps. „Kazimierz I”, „Prezes”), jednocześnie podkreślając ciągłość państwowego ustawodawstwa i działalności społeczno-państwowej w konspiracji.

Celem było utrzymanie niepodległościowych nastrojów w społeczeństwie i przeciwstawianie się wszelkim próbom kolaboracji. Prace opierały się przede wszystkim na budowie struktur terenowych organizacji, działalności informacyjnej (Kierzkowski był w Komitecie redakcyjnym podziemnego pisma „Nakazy Dnia”), dywersyjnej, samopomocowej (obejmującej także ludność żydowską) oraz w miarę możliwości ochronie majątku państwowego i zbieraniu broni. Kierzkowski polecił trasowanie szlaków na Węgry oraz nawiązał łączność z Budapesztem. Od jesieni 1939 r. działał także na rzecz porozumienia funkcjonujących w podziemiu stronnictw politycznych.

Cena za Niepodległą

Wraz z rozwojem konspiracji, OOB w październiku 1939 r. weszła w skład Służby Zwycięstwu Polski, a następnie została wcielona do Związku Walki Zbrojnej. Kierzkowski stanął na czele samodzielnej komórki, zajmującej się informacją, propagandą i walką cywilną przy Komendzie Obszaru nr 4 Kraków-Śląsk ZWZ. W komórce tej pracowała również jego żona i syn Marek. Mimo aresztowań działaczy krakowskiego podziemia wiosną 1941 r., Kierzkowski pozostał w mieście, aby wiązać porwane nici konspiracji. Na początku lata 1941 r. został aresztowany, a po śledztwie wywieziony do KL Auschwitz, skąd w marcu 1942 r. żona otrzymała zawiadomienie o jego zgonie.

Tekst Anna Czocher

Zdjęcia

Kliknij aby powiększyć Kazimierz Kierkowski w okresie Wielkiej Wojny. Fot. NAC

Kazimierz Kierkowski w okresie Wielkiej Wojny. Fot. NAC

Kliknij aby powiększyć Zjazd Związku Strzeleckiego w Warszawie, 1925 r. Fot. NAC

Zjazd Związku Strzeleckiego w Warszawie, 1925 r. Fot. NAC

Kliknij aby powiększyć Kazimierz Kierzkowski, 1928 r. Fot NAC

Kazimierz Kierzkowski, 1928 r.
Fot NAC

Kliknij aby powiększyć Fotografia obozowa Kazimierza Kierzkowskiego. Fot. Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Fotografia obozowa Kazimierza Kierzkowskiego. Fot. Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Podziel się:

Drukuj:

[Drukuj tą stronę](#)

[Generuj PDF z tej stronie](#)